

УДК 339.923(477.87)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ АКТИВІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ

Дяченко Б.І.,

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ „УжНУ”

Палінчак М.М.,

к.і.н., доц., завідувач кафедри міжнародних відносин, декан факультету міжнародних відносин ДВНЗ „УжНУ”

Газуда М. В.,

к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту і маркетингу економічного факультету ДВНЗ „УжНУ”

Газуда Л.М.,

к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту і маркетингу економічного факультету ДВНЗ „УжНУ”

У пропонованій науковій статті розглядаються актуальні питання транскордонного співробітництва на рівні прикордонних регіонів асоціації Карпатського євро регіону з таких проблем: співпраця між національними меншинами, класифікація рівнів регіонів в умовах транскордонного співробітництва та порівняльний аналіз окремих показників соціально-економічного розвитку прикордонних територіально-адміністративних одиниць суміжних держав, у тому числі до вимог сталого розвитку.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, прикордонні регіони, Карпатський євро регіон, суміжні держави, сталий розвиток.

In the offered scientific article the actual questions of cross-border collaboration are examined at the level of borders regions of the Carpathian Euroregion Association from such problems: collaboration between national minorities, classification of levels of regions in the conditions of cross-border collaboration and comparative analysis of separate indexes of socio-economic development of border territorial administrative units of the contiguous states, in that number to the requirements of sustainable development

Key words: cross-border collaboration, border regions, Carpathian Euroregion, contiguous states, sustainable development.

Вступ

Інтеграція держав Центральної Європи в Європейський Союз привела до зміни як геополітичної, так і гео економічної ситуації на європейському континенті, що в свою чергу, вимагає коригування політики ЄС щодо країн, які знаходяться у безпосередньому сусідстві. У зв'язку з цим особливо важливого значення набуває оновлення стратегії розвитку транскордонного співробітництва Євросоюзу, а також і нової стратегії транскордонної співпраці між територіями держав Карпатського євро регіону, заснованої на європейських принципах, складовою яких є реалізація вимог сталого розвитку, у тому числі збереження довкілля. Завдання формування нового

інструменту для просування та фінансування спільних транскордонних проектів є особливо важливим для прикордонних регіонів Українських Карпат та їх громад, оскільки з травня 2004 р. вони набули статусу безпосереднього сусідства розширеного Європейського Союзу. Із 2007 р. такого статусу набули і південно-західні регіони України, оскільки членами Євросоюзу також стали Румунія та Болгарія.

Специфічну роль відіграють регіони Українських Карпат, і зокрема Закарпатська область, яка може стати полігоном для відпрацювання можливих механізмів та форм співробітництва України та ЄС. Це обумовлюється тим, що Закарпаття з 2004 р. розташовувалося на перетині українського кордо-

ву з трьома державами, які набули членства в ЄС (Угорщина, Словаччина, Польща), а з 2007 р. – з четвертою державою (Румунія) цього інтеграційного об'єднання.

Прикордонні території Закарпаття та сусідніх держав, із географічної точки зору є компактним транскордонним євро регіоном, який об'єднаний взаємодоповнюючою структурою економіки, традиційними етнічними та зовнішньоекономічними зв'язками, а також існуванням спільних проблем, зокрема в контексті сталого розвитку, які можна ефективно вирішувати в рамках транскордонного співробітництва.

1. Національно споріднені етнічні групи сусідніх країн – важливий фактор транскордонного співробітництва

Передумовами до співпраці соціального плану є етнічна близькість населення, що проживає на прикордонних територіях, значна частина якого володіє мовою, або мовами населення країн-сусідів, має досить високий рівень міжособових контактів, близькість елементів соціальної психології, культури.

Вказані фактори є визначальними в процесі транскордонного співробітництва. Особливе місце в розвитку прикордонної співпраці України посідають західні області. Це обумовлюється тим, що порівняно з іншими вони займають особливе місце з точки зору розвитку транскордонного співробітництва. Специфічне місце в Українських Карпатах займає Закарпатська область, яка перебуває під значно більшим впливом факторів до транскордонної співпраці порівняно з іншими областями. В основі розвитку даного процесу – наявність об'єктивних умов як прикордонного, так і транскордонного співробітництва. Зокрема, ідеальне гео економічне розташування Закарпатської області, яка має на Заході кордони з Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею, набутий досвід у прикордонних зв'язках, вища, порівняно з іншими областями України, питома вага інтеграційної інфраструктури, відносно високий рівень ринкової культури жителів регіону, які обумовлюються значною мірою факторами поведінкового стереотипу, економічної інформації та набутих економічних знань етнічних груп населення, які компактно проживають на прикордонних територіях Українських Карпат (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Розподіл постійного населення за найбільш численними національностями в регіонах Українських Карпат*

Національності	Всього, тис.	До загальної кількості населення, %	Регіони (області), тис. осіб				Довідково: Україна
			Закарпатська	Івано-Франківська	Львівська	Чернівецька	
Все населення	6185,7	100,0	1254,6	1406,1	2606,0	919,0	48240,9
у тому числі, українці	5541,4	89,6	1010,1	1371,2	2471,0	689,1	37541,7
угорці	151,5	2,4	151,5	-	-	-	156,6
румуні	146,8	2,4	32,2	-	-	114,6	151,0
молдавани	67,2	1,1	-	-	-	67,2	258,6
росіяни	186,4	3,0	31,0	24,9	92,6	37,9	8334,1
поляки	22,3	0,4	-	-	18,9	3,4	144,1
білоруси	6,9	0,1	-	-	5,4	1,5	275,7
євреї	1,4	-	-	-	-	1,4	103,6
цигани	14,0	0,2	14,0	-	-	-	47,9
словаки	5,7	0,1	5,7	-	-	-	6,4
німці	3,6	0,1	3,6	-	-	-	33,3
інші	38,5	0,6	6,5	10,0	18,1	3,9	1187,9

*Розраховано за джерелом: [4, с. 380-384].

Проведені дослідження на основі табл. 1.1 свідчать про особливості розподілу населення за найбільш численними національностями в регіонах Українських Карпат, а саме: на українців – корінне населення в цілому припадає від 89,6 % усього наро-

донаселення, водночас як по Україні тільки 77,8 %, у тому числі в Закарпатській області – 80,5 %, Івано-Франківській – 97,5 %, Львівській – 94,8 % і в Чернівецькій – 75,0 %. Другу позицію за чисельністю населення займають росіяни, на яких припадає 3,0 %,

а в Україні – 17,3 %. Найбільша частка населення припадає на угорців та румунів за рахунок Закарпатської та Чернівецької областей. У цілому, на території Українських Карпат проживає 2,4 % – угорців та 2,4 % – румунів. Угорці в основному розселені на території Закарпатської області, їх частка становить 12,1 %, а румунів – 2,6 % до загальної чисельності населення регіону. На території Чернівецької області частка населення румунської етнічної групи становить 12,5 %, а молдовської – 7,3 % до всього народонаселення регіону. Наступну позицію щодо чисельності населення займають поляки. Їх частка становить 0,4 %, і вони, в основному, зосереджені на території Львівської і Чернівецької областей. Циганське населення, яке складає 0,2 % до всього населення території Українських Карпат, проживає, в основному, у Закарпатській області. Це стосується і словацької та німецької етнічних груп. На інші національності припадає 0,6 % населення території Українських Карпат, водночас як в Україні – 2,5%.

Моніторинг даної проблеми засвідчує, що на Закарпатті корінне населення – українці, а етнічні меншини угорців, румунів, словаків та німців в основно-

му проживають в сільській місцевості. Аналогічна ситуація щодо етнічних меншин і в Чернівецькій області, серед яких переважають румуни та молдавани.

2. Класифікація регіонів держав в умовах транскордонного співробітництва

У наукових джерелах немає єдності і чіткого розмежування рівнів регіонів країн в умовах транскордонного співробітництва, тому авторський колектив пропонує наступну класифікацію:

- *перший рівень* – суміжні прикордонні регіони сусідніх держав у відповідності до їх адміністративних територіальних одиниць;

- *другий рівень* – регіони, розташовані за межами прикордонних регіонів першого рівня;

- *третій рівень* – регіони, які розташовані за територіями другого рівня сусідніх держав;

- *четвертий рівень* – регіони наступних країн за межами сусідніх держав.

Прикордонні регіони першого рівня сусідніх держав та України (крім південно-західної частини) характеризує табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Прикордонні регіони першого рівня України та сусідніх держав за територіальними одиницями, площею та кількістю населення*

Адміністративна територіальна одиниця	Площа, тис. км ²	Населення, станом на 31.12.2001 р., млн. осіб	Щільність, чол./км ²	Природний приріст населення (зменшення), тис. осіб
Угорщина	93,0	10,2	106,0	-35,7
<i>в тому числі області:</i>				
Боршод-Абауй-Земплен	7,3	0,75	103,0	-1,8
Саболч-Сатмар-Берег	5,9	0,59	99,0	-0,3
<i>Разом:</i>	13,2	1,34	101,5	-2,1
<i>Аналізовані області, % до країни</i>				
Боршод-Абауй-Земплен	7,8	7,3	93,6	x
Саболч-Сатмар-Берег	6,4	5,8	93,4	x
Словаччина	49,0	5,4	110,0	-0,5
<i>в тому числі краї:</i>				
Кошицький	0,19	0,33	113,5	1,3
Пряшівський	0,86	0,78	88,0	3,1
<i>Разом:</i>	1,05	1,11	105,7	4,4
<i>Аналізовані краї, % до країни</i>				
Кошицький	0,4	5,7	103,1	x
Пряшівський	1,8	14,4	80,1	x
Польща	323,3	38,6	119,0	3,9
<i>в тому числі воєводства:</i>				
Люблінське	25,1	2,2	87,6	0,1
Підкарпатське	17,9	2,1	117,3	0,2

<i>Разом:</i>	43,0	4,3	100,0	0,3
<i>Аналізовані воєводства, % до країни</i>				
Люблінське	7,8	5,7	73,6	x
Підкарпатське	5,5	5,4	98,6	x
Румунія	238,4	22,4	93,0	-40,3
<i>в тому числі повіти:</i>				
Сату-Маре	4,4	0,39	88,6	-0,4
Марамуреш	6,3	0,51	80,9	-0,5
<i>Разом:</i>	10,7	0,90	84,1	-0,9*
<i>Аналізовані повіти, % до країни</i>				
Сату-Маре	1,8	1,7	94,4	x
Марамуреш	2,6	2,3	88,5	x
Україна	603,7	48,5	79,0	-369,5
<i>в тому числі області:</i>				
Закарпатська	12,8	1,3	101,6	-0,6
Івано-Франківська	13,9	1,4	100,7	-3,8
Львівська	21,8	2,6	119,3	-9,5
Чернівецька	8,1	0,9	111,1	-2,7
<i>Разом:</i>	56,6	6,2	109,5	-16,6
<i>Аналізовані області, % до країни</i>				
Закарпатська	2,1	2,7	128,6	x
Івано-Франківська	2,3	2,9	127,5	x
Львівська	3,6	5,4	151,0	x
Чернівецька	1,3	1,9	140,6	x

*Розраховано за джерелами: [4, с. 606; 3, с. 11, 91; 6, с. 12, 13; 2, с. 11, 12]

Показники табл. 2.1 свідчать, що за площею Угорщина майже у 6,5 разу менша, ніж Україна. До прикордонних регіонів першого рівня транскордонного співробітництва відносяться – Саболч-Сатмар-Березька та Боршод-Абауй-Земпленська області. Саболч-Сатмар-Березька область знаходиться у північно-східній частині Угорської Республіки і межує з трьома державами: на півночі зі Словаччиною (5 км кордону), на північному-сході з Україною (136,6 км), на південному сході з Румунією (93,5 км). Територія області – більше 5,9 тис. км, що становить 6,4 % загальної площі країни та відповідно 6 місце серед регіонів Угорщини. На території області знаходиться 229 поселень. Щільність населення становила 99,0 осіб на км², що на 10 осіб на км² нижче від загальнодержавного показника. 47,0 % населення регіону проживає в містах. Через низький рівень природного приросту населення його чисельність у 2001 р. зменшилась на 0,3 тис. осіб. Боршод-Абауй-Земпленська область за територією і кількістю населення дещо перевищує Саболч-Сатмарську область.

До другого рівня транскордонного співробітництва відносяться такі чотири області Угорської Рес-

публіки, як Гойду-Бігар, Яс-Надькун-Солнок, Гевеш, Ноград, а третій рівень включає інші області країни.

Кордони Закарпатської області збігаються із державним кордоном України та Словаччини загальною протяжністю 98,5 км, а площа аналізованої країни у 12,3 разу менша від території нашої держави. Кошицький і Пряшівський прикордонні краї, які межують з Україною, розташовані у східній частині Словацької Республіки. Загальна площа обох регіонів – 1,05 тис. км², що становить 2,2 % до території країни. Кількість населення, що проживає на території названих країв, становить 1,11 млн. осіб, а щільність – 105,7 осіб на км². При зменшенні населення у Словаччині на 0,5 тис. осіб в аналізованих регіонах навпаки його чисельність зросла на 4,4 тис. осіб.

Кордон Польщі з Україною, завдовжки 520 км, тягнеться від Карпат до долини Сяну, а потім через Розточчя до Бугу і далі йде Бугом. За розмірами території Польща займає 9 місце в Європі після Росії, України, Франції, Іспанії, Швеції, Німеччини, Фінляндії і Норвегії [1, с. 10]. Загалом площа України перевершує територію Польщі майже в 1,9 разу.

Підкарпатське воєводство розташоване на південному сході Республіки Польща і межує із Словач-

чиною (131 км) та Україною (235 км), у тому числі і Закарпатською областю (33,4 км), при цьому займаючи площу більше 17,9 тис. км² (або 5,5 % до території Польщі). Площа територій Підкарпатського і Люблінського воєводств становить 43,0 тис. км², або 13,3 % території країни. Кількість населення обох регіонів 4,3 млн. осіб, або 11,1 % до населення всієї країни, а щільність становить відповідно 117,3 та 87,6 чол./км², що менше від аналогічного показника по країні.

Прикордонні повіти першого рівня транскордонного співробітництва Сату-Маре та Марамуреш розташовані на північно-західному прикордонні Румунії. На півночі ці території межують з Україною (Закарпатська область), на заході – з Угорщиною (областю Саболч-Сатмар-Берег). Площа першого з них 4,4, другого – 6,3 тис. км², або 1,8 та 2,6 % до території країни. На території обох регіонів проживає більше 900,0 тис. осіб, або 4,0 % всього населення Румунії. Щільність населення по аналізованих повітах становить 84,1 чол./км², а по країні – 93,0 чол./км². Для обох повітів, як і в цілому для Румунії, характерне звужене відтворення населення.

Загальна площа досліджуваних регіонів Українських Карпат становить 56,6 тис. км², або 9,4 % до всієї території країни, а населення відповідно 6,2 млн. осіб, або 12,8 %. Аналізовані регіони виділяються щодо щільності населення в розрахунку на 1 км² території. На фоні досліджуваних областей вигідно виділяється Закарпатська, яка межує з прилеглими територіями всіх чотирьох держав, у той час як Івано-Франківська межує лише з Румунією, Львівська – з Польщею, а Чернівецька з Румунією та Молдовою.

У відповідності до запропонованої нами класифікації Закарпатська область відноситься до прикордонного регіону першого рівня транскордонного співробітництва до чотирьох суміжних країн, Івано-Франківська та Львівська тільки до однієї з цих країн, а Чернівецька – до двох. Проведене дослідження свідчить, що прикордонні адміністративні територіальні одиниці Угорщини, Польщі та Румунії за своєю площею значно перевершують українські. Зокрема, площа Саболч-Сатмар-Березької області (Угорщина) більша від території Львівщини майже в 1,8 разу, а від Закарпаття більш, ніж втричі.

Аналогічна ситуація в регіональному територіальному зрізі у Польщі, де зокрема Підкарпатське воєводство перевершує площу всіх чотирьох регіонів Українських Карпат в 1,9 разу, в тому числі Львівську майже у 5,0 разу, а Закарпатську область більш ніж у 8,5 разу. Ще більша відмінність у порівняльному аналізі належить Люблінському воєводству, оскільки його площа становить 25,1 тис. км², в той час як Підкарпатського воєводства – 17,9 тис. км².

За площею територій румунські регіони переважають українські. Так, повіт Марамуреш більший

від Львівської області майже в 1,8 разу, а від Закарпатської у 3,0 разу.

Водночас регіони Українських Карпат відрізняються від прикордонних регіонів сусідніх країн щодо чисельності населення. Зокрема, у чотирьох аналізованих прикордонних областях (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька) проживає 6,2 млн. осіб, у той час як в сусідніх Польщі – тільки 4,3, а Румунії – 0,9 млн. осіб.

У подальших дослідженнях регіони на національному рівні пропонуємо класифікувати на дві групи: прикордонні та неприкордонні, у тому числі першу групу на такі підгрупи:

- *суходільні*, до яких належить 13 регіонів (Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Київська, Луганська, Львівська, Рівненська, Сумська, Харківська, Чернівецька, Чернігівська області);

- *суходільно-приморські*, які представлені Донецькою та Одеською областями;

- *приморські* – АР Крим, Запорізька, Миколаївська, Херсонська області та м. Севастополь.

Групу *неприкордонних регіонів* представляють: Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська, Тернопільська, Хмельницька і Черкаська області та м. Київ.

Класифікацію регіонів України за групами і підгрупами з окремих економіко-статистичних показників характеризує табл. 2.2, показники якої свідчать про такі тенденції:

- у цілому на групу прикордонних регіонів України припадає 13 суходільних, 2 суходільно-приморські та 5 приморських, а на групу не прикордонних – 7 регіонів;

- на групу прикордонних регіонів припадає 76,6 % території країни (462,1 із 603,5 тис. км²), а на групу неприкордонних – 23,4 % (141,4 із 603,5 тис. км²). Аналогічна ситуація і щодо кількості наявного населення. Так, станом на 1 січня 2007 р., у групі прикордонних регіонів проживало 73,1 % населення країни (34116,6 із 46646,0 тис. осіб), а в неприкордонних регіонах – 26,9 % (12529,4 тис. осіб);

- у групі прикордонних, у відповідності до запропонованої нами класифікації, виділені такі підгрупи: *суходільна*, у складі якої 13 регіонів; *суходільно-приморська* – 2 регіони (Донецька та Одеська області); *приморська*, що включає 5 регіонів, у тому числі АР Крим та м. Севастополь. Для даних підгруп характерні наступні ознаки:

- а) на підгрупу суходільних регіонів припадає 48,9 % території країни та 44,2 % наявного населення, а також 33,0 % валового регіонального продукту (ВРП), виробленого у 2007 р.;

- б) на суходільно-приморські припадає 9,9 % території держави та 14,9 % наявного населення і 17,8 % ВРП;

Таблиця 2.2

Окремі економіко-статистичні показники класифікованих регіонів України*

Групи і підгрупи регіонів	Територія, тис. км ²	Кількість наявного населення, тис. осіб, станом на:		Валовий регіональний продукт (ВРП) у фактичних цінах, млн.грн. у 2007 р.
		5 грудня 2001 р.	1 січня 2008 р.	
Україна, всього	603,5	48457,1	46646,0	441452
1. Прикордонні	462,1	35538,8	34116,6	276016
<i>в тому числі:</i>				
1.1. суходільні	295,0	21446,1	20608,3	145549
1.2. суходільно-приморські	59,8	7310,2	6976,1	78806
1.3. приморські	107,3	6782,2	6532,2	51661
2. Неприкордонні	141,4	12918,3	12529,4	165436
<i>Групи і підгрупи, % до України</i>				
1. Прикордонні	76,6	73,3	73,1	62,5
<i>в тому числі:</i>				
1.1. суходільні	48,9	44,2	44,2	33,0
1.2. суходільно-приморські	9,9	15,1	14,9	17,8
1.3. приморські	17,8	14,0	14,0	11,7
2. Неприкордонні	23,4	26,7	26,9	37,5

*Розраховано за джерелами: [3, с. 11, 12, 91].

в) на групу приморських регіонів припадає відповідно 17,8 %, 14,0 та 11,7 % вищеаналізованих показників.

Отже, проведені дослідження (табл. 2.1) свідчать про окремі негативні тенденції, які притаманні як Україні в цілому, так і всім регіонам у складі прикордонних і неприкордонних груп. Вони проявились у тому, що за семирічний період кількість наявного населення скорочувалася, за винятком м. Київ.

3. Порівняльний аналіз окремих показників соціально-економічного розвитку прикордонних суходільних регіонів Українських Карпат і сусідніх країн

Узагальнюючим показником рівня соціально-економічного розвитку аналізованих суміжних нових країн-членів ЄС та їх регіонів є валовий внутрішній продукт і, зокрема виробництво його в розрахунку на одну особу. У регіонах країн Західної Європи та Європейського Союзу цей показник почав використовуватися ще в другій половині ХХ ст., а в регіонах України – з 2004 р., а до того на регіональному рівні використовувався показник *валова додана вартість* (ВДВ).

Показники валового внутрішнього продукту та валового регіонального продукту по Україні збігаються. Так, якщо у 2004 р. ВВП по Україні становив 345,1 млрд. грн., то по ВРП аналогічна сума [5, с. 29, 44]. Водночас, у 2000 р. ВВП становив 170,1 млрд. грн., а ВДВ – 138,0 млрд. грн., тобто різниця становить 32,1 млрд. грн. Тому, до 2004 р. неможливо було співставляти узагальнюючі показники

соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів суміжних держав з Україною. Така можливість з'явилась тільки в 2004 р., що і відображає табл. 3.1.

Проведені нами дослідження, на прикладі периферійних прикордонних регіонів Українських Карпат і сусідніх держав свідчать, що більшість із них є відсталими у соціально-економічному розвитку, це зокрема підтверджують дані табл. 3.1, а саме:

- у соціально-економічному плані серед аналізованих регіонів України та суміжних держав, що значною мірою відповідає критерію сталого розвитку, найрозвиненішим є Кошицький край, у якому ВВП у розрахунку на одну особу населення у 2001 р. становив 24024 дол. США, у той час як в цілому по Словаччині – 11162 дол. США. В сусідньому Пряшівському краї аналізований показник становив 7241 дол. США, що більш ніж у 2 рази менший від середньонаціонального показника та у 3,3 разу від показника Кошицького краю. За рейтингом прикордонних суходільних регіонів, із якими межують регіони Українських Карпат, Кошицький край займає 1 місце, а Пряшівський – 2, частка яких у ВВП Словаччини становить відповідно 13,2 та 9,4 %;

- серед прикордонних регіонів Угорщини в соціально-економічному розвитку виділяється прикордонна Боршод-Абауй-Земпленська область, у якій ВВП у розрахунку на одну особу в 2000 р. становив 10440 дол. США, що майже в 2 рази більше, ніж у сусідній прикордонній Саболч-Сатмар-Березькій області. За рейтингом ці регіони серед усіх аналізованих прикордонних регіонів займали відповідно 3 і 4 місця, а частка їх у ВВП країни становила відповідно 0,5 і 0,3 %;

Таблиця 3.1

Рейтинг окремих показників соціально-економічного розвитку прикордонних суходільних регіонів Українських Карпат і сусідніх країн*

Країни та їх окремі регіони	Окремі показники рівня соціально-економічного розвитку за 2001 р.				Рейтинг регіону
	кількість населення, тис. осіб станом на 31.12.2001 р., млн. осіб	ВВП у цінах, що є міжнародно співставними (млн.дол.США)	ВВП (ВРП) в розрахунку на 1 особу населення, дол. США	Частка регіону у ВВП країни	
<i>Угорщина</i>	10,2	1287820	12630	100,0	x
<i>в тому числі області,</i>					
Саболч-Сатмар-Березька	0,75	4029	5372	0,3	5
Боршод-Абауй-Земленська	0,59	6158	10440	0,5	3
<i>Словаччина</i>	5,4	60276	11162	100,0	x
<i>в тому числі краї,</i>					
Пряшівський	0,78	5648	7241	9,4	2
Кошицький	0,33	7928	24024	13,2	1
<i>Польща</i>	38,6	401551	10403	100,0	x
<i>в тому числі воєводства,</i>					
Підкарпатське	2,1	6325	3012	1,6	6
Люблінське	2,2
<i>Румунія</i>	22,4	135052	6029	100,0	x
<i>в тому числі повіти,</i>					
Сагу-Маре	0,39
Марамуреш	0,51	1817	3562	1,3	6
<i>Україна**</i>	47,3	282880	5981	100,0	x
<i>в тому числі області:</i>					
Закарпатська	1,3	4370	3361	1,5	6
Івано-Франківська	1,4	5991	4979	2,1	4
Львівська	2,6	11468	4410	4,1	5
Чернівецька	0,9	2684	2982	0,9	7

*Розраховано за джерелами: [3, с. 91, 92].

**Дані по Україні наведені за 2004 р., оскільки показник „валовий регіональний продукт”, який ідентичний „валовому внутрішньому продукту”, на регіональному рівні введено з 2004 р., а в таблиці цей показник розрахований у доларовому варіанті наведено за 2007 р. у розрізі регіонів Українських Карпат.

- найбільш відсталими у соціально-економічному розвитку є Підкарпатське воєводство Польщі та румунський повіт Марамуреш, де виробництво ВВП у розрахунку на одну особу населення становило відповідно 3012 та 3562 дол. США, а місце їх за рейтингом, відповідно, 8 та 6;

- прикордонні суходільні регіони Українських Карпат за показником ВВП (ВРП) у розрахунку на одну особу населення низькі. Зокрема, у Чернівецькій області за 2004 р. цей показник становив 2982 дол. США (9-е місце за рейтингом). У Закарпатській – 3361 дол. США (7-е місце), а у Львівській – 4410 (5-е) та Івано-Франківська область – 4979 дол. США (4-е місце).

Отже, *по-перше*, у 2001 р. за рівнем соціально-економічного розвитку аналізовані прикордонні краї Словаччини, області Угорщини вигідно виділяються на фоні інших регіонів аналізованих країн і, особливо України. Стосовно прикордонного Кошицького краю

не можна стверджувати, що це відсталий, а навпаки – найбільш розвинений у соціально-економічному відношенні серед усіх аналізованих прикордонних регіонів і він відповідає, як уже зазначалося, вимогам сталого розвитку.

По-друге, показники ВВП (ВРП) у цінах, що є міжнародно співставними, у тому числі ВРП у розрахунку на одну особу, в аналізованих прикордонних регіонах Українських Карпат наведено в 2004 р., у той час як за регіонами сусідніх країн – ще до 2000 р. Враховуючи, що за трирічний період в регіонах цих країн відбувалось розширене відтворення валового внутрішнього продукту їх місце за рейтингом буде значно вищим від наведених у таблиці.

По-третє, відсутня економіко-статистична інформація щодо соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів сусідніх держав, а тому доцільно, щоб керівництво асоціації „Карпатський єв-рорегіон” узагальнювало показники в межах адмі-

ністративних одиниць названого євро регіону. Крім того, на нашу думку, необхідним є налагодження прикордонних зв'язків між регіональними статистичними органами з метою узагальнення показників соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів сусідніх країн та реалізації Програм сталого розвитку, у тому числі у збереженні довкілля.

По-четверте, для збору економічно-статистичної інформації прикордонних сусідніх регіонів у межах Карпатського Євро регіону доцільно також використати

перебування студентів факультету міжнародних відносин УжНУ на стажуванні та навчанні в зарубіжжі, а також співпрацю вищих навчальних закладів із сусідніми країнами по транс кордонному співробітництву.

Подальші наші наукові розробки будуть спрямовані на дослідження проблем транс кордонного економічного співробітництва за видами економічної діяльності й форм міжнародних економічних відносин, а також питань сталого розвитку прикордонних регіонів.

Список використаних джерел:

1. Луцишин П. В. Географія продуктивних сил Польщі: Навч. посібник // П. В. Луцишин, Д. Ю. Клімонт, С. В. Федонюк. – Луцьк : Ред.-вид. відд. „Вежа” Волин. держ. Ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 356 с.
2. Програма сусідства „Угорщина-Словаччина-Україна 2004-2006 рр.” (Проект). – 119 с.
3. Статистичний збірник „Регіони України” / за ред. О. Г. Осауленко. – К., 2008. – 345 с.
4. Статистичний щорічник України за 2002 р. / Державний комітет статистики України. – К.: Консультант, 2003. – 662 с.
5. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Державний комітет статистики України; за ред. О. Г. Осауленка. – К.: Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. – 566 с.
6. Стратегія транс кордонного співробітництва „Карпати 2004-2011” (Проект)/ Агентство регіонального розвитку та транс кордонного співробітництва „Закарпаття”, 2003. – 47 с.